

Araştırma Makalesi - Research Article

İyimserliğin Akademik Başarı ve Kariyer Planlamasına Etkisi¹

The Effect of Optimism on Academic Achievement and Career Planning

Merve DEMİR DÖNDÜ² , Kamil UNUR^{3*}

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 06.02.2026

Kabul tarihi: 05.03.2026

Yayın tarihi: 30.03.2026

Anahtar Kelimeler:

Turizm öğrencileri,
iyimserlik, akademik
başarı, kariyer planlaması

ÖZET

Çalışmada turizm eğitimi alan öğrencilerin iyimserliklerinin akademik başarı ve kariyer planlarına etkisi incelenmiştir. Çalışmanın evrenini ön lisans ve lisans düzeylerinde turizm eğitimi almakta olan öğrenciler, çalışma evrenini ise, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya 440 öğrenci katılım sağlamış ve veriler anket aracılığıyla elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin iyimser oldukları görülmüştür. Kadın öğrencilerin genel not ortalaması daha yüksek çıkmıştır. Genel not ortalaması yaşa, eğitim kurumuna, cinsiyete, bölüme, sınıfa, bölümü seçme isteğine, mezun olunca çalışılmak istenen kuruma ve turizm işletmesinde çalışmak istenen departmana göre anlamlı farklılık göstermektedir. Kariyer planlaması bölümü seçme isteğine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Hedefleri belirleme turizm işletmesinde çalışmak istenen departmana göre anlamlı farklılık göstermektedir. Turizm öğrencilerinin çoğu bölümü isteyerek seçmiş ve meslekte devam etmek istemektedir. Öğrencilerin iyimserlikleri akademik başarılarını etkilememektedir. Öğrencilerin iyimserlik düzeyleri kariyer planlamayı kısmi olarak etkilemektedir. Öğrencilerin iyimserlik düzeyleri hedefleri belirleme düzeylerini kısmi olarak etkilemektedir. Öğrencilerin iyimserlik düzeyleri kendi kendini değerlendirmeyi etkilemektedir.

ARTICLE INFO

Background:

Received: 06.02.2026

Accepted: 05.03.2026

Published: 30.03.2026

Keywords:

Tourism students,
optimism, academic
success, career planning

ABSTRACT

The study examines the impact of the optimism of students receiving tourism education on their academic success and career plans. The population of the study consists of students receiving tourism education at the associate and undergraduate levels, while the sample includes students from Mersin University Social Sciences Vocational School and Mersin University Faculty of Tourism. A total of 440 students participated in the study, and the data were collected through a survey. The analyses showed that students are generally more optimistic. Female students have a higher overall GPA. The overall GPA shows significant differences based on age, educational institution, gender, department, class, the desire to choose the department, the institution they plan to work at after graduation, and the department in which they want to work in a tourism enterprise. Optimism shows a significant difference according to the desire to choose the department. For example, it has been found that students who choose their department willingly tend to be more optimistic than students who had no other option but to choose that department. Most tourism students have chosen their department willingly and wish to continue in the profession. Students' optimism does not affect their academic success. Students' levels of optimism partially affect career planning. Students' levels of optimism partially affect their goal-setting levels. Students' levels of optimism affect their self-assessment.

¹ Bu makale "İyimserliğin Akademik Başarı ve Kariyer Planlamasına Etkisi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Mersin Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ABD Yüksek lisans mezunu, mervedemir9678@gmail.com, ORCID: 0009-0008-7120-9086

³ Prof. Dr. Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, kunur@mersin.edu.tr, ORCID:0000-0003-2992-7427

* Sorumlu yazar/Corresponding author

Önerilen Atıf/ Cited as: Demir Döndü M. & Unur, K. (2026). İyimserliğin Akademik Başarı ve Kariyer Planlamasına Etkisi. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 7(1): 60-78.

"Bu çalışma için Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 5.03.2024 tarih ve 68 sayılı kararı ile etik izin alınmıştır."

Giriş

Bireyin karşılaştığı durumlarda hayata olumsuz bakmak yerine olumlu bakmasına iyimserlik denilmektedir (Scheier ve Carver, 1992). İyimser bireyler ise iş hayatına daha kolay uyum sağlayabilen, daha çok istekli, zorluklar karşısında daha dayanıklı ve dik durabilen, iletişim kabiliyeti yüksek, yetenekleri oluşmuş, kötü olayları daha hızlı atlatabilen ve kendini yenileyen bir yapıya sahip olurlar (Olçay ve Doğan, 2020).

Kariyer; eğitimin bilincinde olma, iş imkânlarının farkında olma, bilgi sahibi olma ve kariyer planı yapmayı da içerisinde barındırmaktadır. (İlter, 2021). Bu nedenle de insanlar hayatlarını şekillendirirken ve ileride hangi mesleği yapmayı istediklerine karar verirken öncelikle eğitim öğretim alacağı alanı ve sonra da kurumu belirlemektedir. Belirlenen kurumda mesleğe ilişkin dersler alınarak bireyin mesleki hayatta ihtiyacı olabilecek bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi sağlanmaktadır. Mesleki eğitim esas olarak kişi tarafından seçilen alanda bireyin kariyerinin temelini oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Pehlivan, 2008).

Turizm eğitimi alacak olan öğrencilerin en azından bir kısmının turizm bölümlerini farkında olmadan yazdıkları, eğitimi almaya başlamış olan öğrencilerin gelecekları hakkında endişe duymaları ve bu endişenin de eğitimden aldıkları memnuniyeti olumsuz etkilediği bilinmektedir (Baltacı ve ark., 2012). Ayrıca öğrencilerin turizm sektörüyle ilk olarak tanışmaları olarak adlandırılabilirler. Bu dönemde yaşadıkları olumsuz iş deneyimleri de öğrencilerin turizm sektörüne ve turizm eğitim kurumlarına bakışlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Genel anlamda yaşanan bu olumsuzluk ve memnuniyetsizlik sektörün kendinden kaynaklanan sorunları nedeniyle turizm eğitimi alan öğrenciler gelecekları hakkında endişe duymakta ve güvenilir bir iş arayışı içerisine girmektedir. (Kozak ve Dalkıranoglu, 2013). Bir başka anlatımla, turizm eğitimi almış öğrenciler turizm sektöründe çalışmak yerine başka sektörlerde iş aramaya başlamakta ve sektörü terk etmektedirler. Her ne kadar alanyazında turizm öğrencilerinin çoğunluğunun sektörde çalışmak istediğine ilişkin çalışma bulgusu olsa da (Duman ve ark., 2006), çalışmaların çoğunluğu öğrencilerin çok küçük bir kısmının sektörde kaldığını ortaya koymaktadır. Yapılan bir çalışmada turizm öğrencilerinin mezun olduktan sonra %24,4'ünün (Güllü ve ark., 2016), başka bir çalışmada %34,7'sinin turizm sektöründe çalışmak istediği (Pelit ve ark., 2016) bir diğerinde ise öğrencilerin az bir kısmının sektörde çalışmak istediği (Pehlivan, 2008) sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da turizm sektörünü zora sokmaktadır, çünkü nitelikli personelin sektörü terk etmesi sektörde çalışacak nitelikli personel sayısının yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Oysa turizm sektöründe temelde rekabet avantajı yaratan nitelikli personeldir. Bu farkta ancak alanında iyi eğitim almış nitelikli iş görenlere sahip olmakla mümkün olabilir. Bir başka ifadeyle, turizm endüstrisinde rakiplerin önüne geçebilmek ve işletmeyi ilk sıralara taşıyabilmek için nitelikli personele gereksinim duyulmaktadır. Personelin nitelikli hale getirilmesinde de en önemli araçlardan birisi eğitimidir (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2013).

Turizm eğitimi alan öğrencilerin önemli bir kısmının hem akademideki başarısını olumsuz etkileyen hem de turizm sektöründen uzaklaşmalarının nedenlerinden bazıları bilinmektedir. Çünkü akademide bu sorunlarla ilgili çeşitli çalışmalar (Çetin ve ark., 2019; Güllü ve ark., 2016; Güzel ve ark., 2014; Kozak ve Kızıllırmak, 2001; Pehlivan, 2008; Unur ve Köşker, 2015) yapılmıştır. Bu sorunların nedenlerinden bir tanesi de öğrencilerin genel anlamda hayata bakış açılarının olumluluğu ya da olumsuzluğu olup olmadığı sorusu bu çalışmanın sorunsalını, yani problemini oluşturmaktadır.

Akademik başarı bireylerin zekâ seviyeleri, sosyal çevreleri ve fiziksel olanaklardan etkilenebilmektedir. Eğitim öğretim hayatını en üst düzeyde ve çevreyle entegre şekilde sürdürerek tamamlayan öğrenciler akademide başarılı olarak görülmektedir (Seçilmiş ve ark., 2012). Çalışmada Mersin şehrinde yaşayan ön lisans ve lisans düzeyindeki turizm öğrencilerinin iyimserliklerinin akademik başarı düzeyi ve kariyer planlarına etkisini tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın kapsamı Mersin şehir merkezinde yer alan turizm eğitim kurumları olacaktır. Mersin şehir merkezinde hem ön lisans düzeyinde (Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu) hem de lisans düzeyinde (Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi) turizm eğitimi veren okullar bulunmaktadır. Bu okulların öğrencileri araştırmanın amacı için sayısal ve çeşitlilik açısından yeterli görülmektedir. Tek bir cümleyle araştırmanın amacı ve kapsamı, "Mersin şehir merkezinde turizm eğitimi alan ön lisans ve lisans düzeyindeki öğrencilerin iyimserliklerinin akademik başarılarına ve kariyer planlamalarına etkisini karşılaştırmalı olarak tespit etmektir" şekline ifade edilebilir. Bu amaç doğrultusunda; turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeylerinin ne olduğu, bu düzeyin akademik başarıyı ve kariyer planını etkileyip etkilemediği belirlenmektedir.

Ayrıca bu değişkenlerin demografik değişkenlere ve eğitim alınan düzeye göre farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konmaktadır.

Öğrencilerin kariyer planlarının yeni değişkenlerle çalışılması öğrencilerin turizm sektörüne yönlendirilebilmeleri açısından daha fazla veri elde edilmesine katkıda bulunacaktır. Bu nedenle bu çalışma turizm sektöründe çalışılmamış olan iyimserlik/kötümserlik değişkeni ile turizm öğrencilerinin kariyer planları ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışma hem öğrencilerin kariyer planlarını etkileyen değişkenlerin anlaşılmasına katkı sağlayacağı için hem bu alandaki literatür boşluğunun doldurulmasına bir parça katkıda bulunma potansiyeli taşıdığı için önemli olduğu düşünülmektedir.

Teorik Çerçeve ve Alanyazın

İyimserlik

Hayata olumlu bakan insanlar iyimser, olumsuz bakan insanlar ise kötümser olarak adlandırılırlar (Carver ve Scheier, 2002, s. 231). İyimser insanlar olayların daima iyi şekilde gelişeceğine inanırlar. Başlarına sürekli kötü şeyler yerine iyi şeyler geleceğine dair bir beklenti içerisindeyler (Scheier ve Carver, 1985, s. 219-220; Dember ve ark., 1989, s. 102).

İyimserlik, bireyin hayat şartlarından bağımsız olarak sürekli pozitif durumlarla karşılaşmaya eğimli olmasıdır (Scheier ve Carver, 1992, s. 202). İyimserlik; pozitif duyguların olması, meslekte başarılı olma, popülerlik, uzun ve sağlıklı yaşam, moralin yüksek olması ve akademik başarı için önemlidir (Peterson, 2000). İyimserlik, bir düşünce biçimi olarak görülmekte ve kişiden kişiye göre değişebilmektedir (Carver ve ark., 2010). Pozitif psikolojide iyimserlikle ilgili teoriler geliştirilmiştir. Bu teorilerden en önemlileri iyimserliği kişilik özelliği olarak kabul eden iyimserlik eğilimi teorisi ve öğrenilmiş iyimserlik teorisidir. İyimserliği kişilik özelliği olarak görüldüğü teori Scheier ve Carver (1985) tarafından geliştirilmiştir. İyimserliğin öğrenilerek var olduğunu ileri süren teori ise Peterson ve Seligman (1984) tarafından geliştirilmiştir. İnsanların iyimserliğe eğilimi olabileceği gibi daha sonradan da iyimserliği öğrenebilir. Bu teoriler aynı zamanda bu çalışmada kullanılan iyimserlik ölçeğinin boyutlarıdır.

İyimserlik ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Çelik (2020), üniversitede eğitim gören 576 öğrencinin kariyer iyimserliği, umut, bölümlere uyumluluğu ve çalışma durumunun kariyer uyumuna etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda; kariyer uyumu-kariyer iyimserliği, kariyer uyumu-bölüm uygunluğu, kariyer uyumu-umut ve kariyer uyumu-istihdam edilebilirlik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuçlar bireylerin kariyer uyumu sağlayabilmeleri için iyimser olmaları gerektiğini göstermektedir. Kariyer planlamanın yapılabilmesi için kariyer uyumunun da gerekli olduğu bilindiğinden bireyin kariyer uyumunda iyimserlik pozitif anlamda etkili olmaktadır.

Wang ve ark. (2024), Çin'in farklı üniversitelerinde turizm ve otelcilik eğitimi alan 492 öğrencinin kariyer uyumunun kariyer iyimserliğiyle ilişkisini ve oluşabilecek ilişkinin gelecekteki kariyer niyetine etki edip etmediğini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin kariyer uyumu, kariyer iyimserliğini olumlu etkilemektedir. Kariyer iyimserliği turizm öğrencilerinin kariyer niyetini olumlu olarak etkilemiştir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin kariyer iyimserliği arttıkça işe uyum sağlamaya açık oldukları ve turizm sektöründe çalışma niyetleri olduğu anlaşılmıştır.

Güler ve Emeç (2006), Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören 443 son sınıf öğrencisinin yaşamda pozitif yönelimlerinin (iyimserlik), yaşam memnuniyetine ve akademik başarıya etkisini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda; iyimserlik ve yaşam memnuniyeti arasında yüksek düzeyde ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaşam memnuniyeti ve genel not ortalaması (GNO) arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. İyimserlik ve GNO arasında ilişki tespit edilememiştir. Öğrencinin eğitimine devam ettiği bölüm, iyimserlik ve yaşam memnuniyeti ve GNO arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencinin bölümünden memnuniyet düzeyi ve GNO arasında pozitif ve doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır, yani memnuniyet arttıkça GNO artmaktadır. Bölümü üst sıralarda tercih edenlerin etmeyenlere göre GNO ve bölümden memnuniyetleri artmaktadır. Kızların GNO'su daha yüksektir. Yaşam memnuniyetinde artış oldukça GNO artmaktadır. İyimser olan öğrencilerin iyimser olmayanlara, işsizlik korkusu olmayanların olanlara ve kariyer beklentisi olanların olmayanlara göre yaşam memnuniyeti daha fazladır.

Erdođdu (2020), İstanbul Küçükçekmece'deki devlet lisesinde öğrenim gören 435 öğrencinin iyimserlikleri ve yaşam doyumu arasındaki ilişkisinde akademik başarının rolünü incelemiştir. Çalışmanın sonucunda; yaşam doyumu değişkeni ile iyimserlik ve akademik başarı değişkenleri arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. İyimserlik ve akademik başarı arasında düşük ama anlamlı ilişki saptanmıştır. İyimserlik ve yaşam doyumu arasında pozitif ilişki bulunmuştur. İyimserlik ve yaşam doyumu arasında akademik başarı kısmı aracı olmuştur. Bu demektir ki iyimserlik düzeyi yüksek öğrencilerin akademik başarıları artmakta ve bu da yaşam doyumunu arttırmaktadır.

Gül ve ark. (2019), Kırgızistan Bişkek'teki teknik ve mesleki okullardaki 585 ön lisans öğrencisinin kariyer uyumu ve iyimserlikleri hakkındaki algılarını ve demografik değişkenlerle ilişkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin kariyer uyumu ve iyimserlik düzeyleri yüksek çıkmıştır, öğrenciler bu konu hakkında pozitif düşünmektedir. Kariyer uyumu ve iyimserlik cinsiyet, yaş, aylık harcama miktarı ve anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Kariyer uyumu ve iyimserlik öğrencinin bölümüne göre farklılaşmaktadır. Teknik programlara (enerji, inşaat, giyim, ulaşım ve tasarım) kayıt olan öğrencilerin sosyal programlara (hukuk, iktisat, muhasebe, pazarlama ve işletme) kayıt olanlara göre kariyer uyumu ve iyimserliği daha fazladır.

Kariyer ve Kariyer Planlaması

Kariyer sözcüğü Türk Dil Kurumu'nda (TDK Sözlük, 2024) "Bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık" olarak tanımlanmaktadır. Kariyer bireyin yaşamı sürecince yaptığı işler, yaşadığı olaylar ve aldığı rolleri kapsamaktadır. Bireyin kariyeri meslek edinme ile son bulmamaktadır. Çünkü kariyer meslek öncesi ve sonrasını, boş zamanlardaki etkinlikleri, rolleri ve bu süreçlerdeki gelişimi kapsamaktadır (Kuzgun, 2000, s. 3). Kariyer hem nesnel hem de öznel görüşleri içerisinde barındırmaktadır. Nesnel görüşte kişinin işte çalışması bulunurken, öznel görüşte kişinin değerleri, beklentileri, tutumları ve motivasyonu yer alır. Bu nedenle çalışılan işle ilgili durumlar ve durumlara karşı davranışlar kariyerin bir parçasıdır (Özdirek, 1999). Kariyer sürecinde önemli bir yaklaşım olarak kişilerin sevebileceği, yeteneklerine uyan, kişilik özellikleriyle uyumlu bir işin seçilmesinin kariyer gelişimi için daha iyi olacaktır (Kozak ve Dalkıranoglu, 2013).

Kariyer planlama kişinin gelecekteki mesleğini ve çalışmayı hedeflediği pozisyonların planlanmasıdır. (Chalofsky ve ark., 2014). Bir başka deyişle kariyer planlaması, bireyin geleceği için kariyer planlarını ve ulaşmak istediği hedefleri ortaya koyması ve bu hedefleri hayata geçirmesi için gerçekleştirilecek amaçları belirlemesidir. Kariyer planlaması, bireyin kariyeri için hedef belirlemesi ve hedefe ulaşmak için belirli bir yoldan ilerlemesidir (Özgen, 2018, s. 188).

Kariyer planlaması kariyerine yeni başlayacak bireyler için önem arz etmektedir. Öğrenciler kariyer planı yaparak bu seçimi yapmaktadır ve bazen de dış etkenler bu kararda etkili olmaktadır (Uçkun ve ark., 2015). Dolayısıyla öğrenciler için kariyer planlama süreci kişisel yeteneklerini kullanabileceği, ilgisini çeken ve motivasyonunu sağlayan konuları belirleme ve karşısına çıkabilecek olanaklar hakkında bilgi sahibi olma, değerlendirme ve geleceğe yönelik ulaşabileceği hedefi koyma sürecidir denebilir (Dessler, 2019, s. 309).

Kariyer Planlama ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Çavuş ve Kaya (2015), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu'nda lisans eğitimi gören 143 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin kariyer planları ve turizm endüstrisine yönelik tutumlarını araştırmışlardır. Çalışma sonucunda; öğrencilerin %86,7'lik kısmının bölümü isteyerek seçtiği ve aynı kesimin turizm sektöründe kariyer yapmaya devam etmek istediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin aldıkları eğitim ve çalışmak istedikleri bölüm değerlendirildiğinde turizm ve otel işletmeciliği öğrencilerinin tercihleri; %74,1 ile ön büro, %8,7 ile yiyecek içecek işletmeciliği ve %6,1 ile seyahat acenteciliği bölümleri gelmektedir. Yiyecek içecek işletmeciliği öğrencilerinin tercihleri; %91,3 ile yiyecek içecek işletmeciliği, %24,1 ile ön büro, %17 ile mutfak bölümü şeklindedir. Seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği öğrencilerinin tercihleri; %81,8 ile seyahat acenteciliği bölümü, %2,8 ile diğer bölümler ve %1,3 ile ön büro bölümüdür. Öğrencilerin %54,5'i kendilerini 5 yılda orta kademe yönetici olarak görmektedir. Öğrencilerin %91,6'sı kendilerini 15 yılda üst kademe yönetici olarak görmektedir. Erkek öğrencilerin %83,6'sı, kadın öğrencilerin ise %88,6'sı sektörde kariyer yapmak istemektedir. Kariyer yapma isteği ile cinsiyet arasında bir fark yoktur. Turizm ve otel işletmeciliği bölümü öğrencilerinin %91,4'ü, yiyecek ve içecek işletmeciliği bölümü öğrencilerinin %83'ü ve seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin %84,4'ü sektörde kariyer yapmak istemektedir.

Diñer ve ark. (2013), İstanbul Üniversitesi ve Gümüşhane Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında eğitim gören turizm ve otel işletmeciliği öğrencilerinin kariyer planlama adımlarını araştırmışlardır. Çalışma sonucunda; öğrencilerin turizm bölümünü %83,1'inin isteyerek ve severek seçtikleri, %19,9'unun ise istemeyerek tercih ettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin %84,3'lük kısmı turizm sektöründe kariyer yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler ileride en çok konaklama ve yiyecek işletmelerinde çalışmak istemektedir. Öğrencilerin %71,7'si mezuniyet sonrası eğitimine devam etmek istemekte, %18,7'si turizm işletmesinde çalışmak istemekte, %6,6'sı ne yapacağını bilmemekte ve %3'ü de aile şirketinde çalışmak istemektedir. Öğrenciler turizm sektöründe 5 yıl sonra kendilerini orta kademe (63,3), 15 yıl sonra ise üst kademe (%75,9) yönetici olarak görmektedir.

Çeçe (2018), lisans turizm öğrencilerinin sektör algıları, tutumları ve kariyer planları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin %56,9'u bölümü isteyerek seçmiş, ancak mezuniyetten sonra yalnızca %39,1'i mesleğe devam edeceğini belirtmiştir. Öğrencilerin %55,4'ü bölümü bir başkasından etkilenmeyerek kendi tercihi olarak seçmiştir. Öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak istediği bölüm olarak yiyecek içecek (31,4), konaklama (%26,5), diğer (%24) ve seyahat (%18,1) şeklindedir. Turizm eğitimi almaya devam eden öğrencilerin çoğunluğu sektördeki tempolu çalışmayı, kişiliklerinin meslek için uygun olduğunu, yeteneklerini sergileyebileceklerini düşünürken az bir kısım da bu ifadelerle katılmamış ve turizm sektöründe geleceklerini göremediklerini belirtmişlerdir. Turizm sektöründe gelecek göremeyen öğrencilerin çalışma koşullarını (stres, maaş, çalışma süresi, terfi yetersizliği) beğenmediği için farklı sektörlere yönelmek istedikleri tespit edilmiştir.

Pelit ve ark. (2016), 401 turizm fakültesi öğrencisinin turizm sektörüne yönelik tutum ve kariyer yapma isteklerini araştırmıştır. Katılımcıların yaklaşık %75,6'sı bölümü bilinçli olarak seçtiklerini ve %32,2'si turizm lisesinden mezun olduklarını belirtmiştir. Katılımcılar sektöre yönelik olumlu tutumlarının olduğu, kişiliklerinin turizm sektörü ile uyum sağladığını ve sektörde kariyer yapmak istediklerini belirtmiştir. Ancak, turizm öğrencilerinin sektörde uzun bir süre çalışmak istemedikleri ve mezuniyet sonrası ne yapacaklarını bilmedikleri de tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ve kariyer yapma isteklerinin de daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Eğitim görülen bölüm ile sektöre yönelik tutum arasında farklılık bulunmaktadır. Seyahat işletmeciliği bölümü konaklama işletmeciliğine göre sektöre daha pozitif bakmaktadır.

Işık ve ark. (2018), turizm eğitimi almakta olan ön lisans 1.sınıf öğrencilerinin kariyer planı yaparken nelere dikkat ettiklerini ve turizm sektörü hakkındaki fikirlerini araştırmıştır. Çalışma sonucunda; katılımcıların yaklaşık %70,9'u bölüme isteyerek geldiğini, ancak öğrenim görmeye başladıktan sonra bakışlarının değiştiği ve %72'sinin turizm okulundan başka okulda okumak istedikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %59,4'ü turizm sektöründe kariyer imkanlarından kısmen haberdardır. Öğrencilerin kariyer planlarından kısmen haberdar olmalarına rağmen eğitim sisteminin kariyer planlamada etkisi olduğu ve öğrencilerin kariyer planlamaya daha bilinçli yaklaşıtları tespit edilmiştir. Mezuniyet sonrası öğrencilerin %50,3'ü özel sektörde çalışmak istemektedir. Öğrencilerin %49,1'i kendi işlerini kurmak istemekte, %20,6'sı ise kendilerini üst düzey yönetici olarak görmektedir. Mezuniyetten 10 yıl sonra kendilerini %44,2'si iş yeri sahibi, %38,2'si üst düzey yönetici olarak görmek istemektedir. Öğrenciler mezuniyet sonrası sektörde mutfak (%18,1), seyahat acentesi (%15,8), ön büro (%13,3) ve rehberlik (%13,3) bölümlerinde çalışmak istemektedir. Sonuçlardan bir diğeri ise öğrencilerin "yaptıkları işi sevme, işte takdir görme, ödül sistemi ve iş arkadaşları ile uyum" gibi faktörlere dikkat ettikleridir.

Sarıcı (2020), Konya'da bir Vakıf üniversitesinin 4.sınıf öğrencilerinin kariyer planlarını ve demografik değişkenlerin bu planlara etkisini incelemiştir. Kadın öğrencilerin genel not ortalamasının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, genel akademik not ortalaması ile cinsiyet arasında bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Kariyerin alt boyutları (güvenlik/istikrar, yönetsel ve meydan okuyucu) ile cinsiyet arasında farklılık bulunmaktadır. Kadın öğrenciler güvenli/istikrarlı kariyer planlarının daha iyi olduğunu düşünmektedir. Erkek öğrenciler kariyer planlaması yaparken yöneten olmayı daha çok istemektedir. Erkek öğrencilerin meydan okuyucu özellikleri daha fazla çıkmıştır. Öğrenciler kariyer planlaması yaparken aile ve sosyal hayata da zaman ayırabilecekleri, çalışılan yerde mutlu olabilmeye, özgür ve gerektiğinde karar alma yetkisine sahip olabilmeye dikkat etmektedir. Cinsiyet ve bölüm arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Kadın öğrenciler Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'ni tercih etmekte, erkek öğrenciler ise Mühendislik Fakültesi'ni tercih etmektedir. Fakülte ve akademik not ortalaması arasında anlamlı ve düşük sonuçlar elde edilmiştir. Akademik ortalaması yüksek öğrenciler kendi alanlarında ilerlemek istemektedir.

Akademik Başarı

Akademik başarı öğrencilerin iş hayatına ve normal hayata birikimli başlamalarını sağlamaktadır (Sarier, 2016). Akademik başarı, eğitim kurumunda öğrenim gören bir öğrencinin güz ve bahar dönemi olmak kaydıyla bir sene içerisindeki çalışmalarını temsil eden ve sınıfı geçmesine yarayan notların aritmetik ortalamasıdır (Akhun, 2019, s. 326). Bu çalışmada akademik başarı olarak öğrencilerin genel not ortalamaları (GNO) alınmaktadır.

Öğrencinin eğitim kurumundaki performansı, yetenekleri, kapasitesi ve yöneleceği alandaki başarısı daha önceden ölçeklendirilmiş olan sınavlara girmesiyle belirlenmektedir. Alınan sonuçlar öğrencinin başarılı/başarısız olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Başarılı olmak için, öğrencinin öğrenmeye istekli, ilgili, beceri geliştirmesi ve eğitimde yüksek performans göstermesi gerekmektedir (Karlıdağ, 2021).

Akademik Başarı ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

El-Anzi (2005), akademik başarı ve kaygı, benlik saygısı, iyimserlik ve kötümserlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma verileri Kuveyt Temel Eğitim Koleji'nde öğrenim gören 400 öğrencinin katılımıyla anket aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda; erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre iyimserlik düzeyi yüksek çıkmıştır. Bu sonuç Kuveyt toplumunda erkeğin kadına göre daha çok fırsata, seçeneğe sahip olmasından ve görüşlerini daha özgür şekilde dile getirebilmesinden ve eğitim seçenekleri olmasından kaynaklanmaktadır. Kadın öğrencilerin kaygı düzeyi erkek öğrencilerden yüksektir. Bu sonuç ise kadınların toplumdaki yeri, evde anne olurken işte daha fazla sorumluluk yüklenmesinden kaynaklanmaktadır. Elde edilen diğer sonuçlar ise şu şekildedir; yaşın akademik başarı ve iyimserlik ile pozitif yönde ilişkisi vardır Akademik başarı ve iyimserlik arasında pozitif ilişki var iken kötümserlik ile akademik başarı arasında negatif ilişki bulunmaktadır.

Seçilmiş ve ark. (2012), Türkiye'de turizm öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversitelerdeki memnuniyet düzeyleri ile akademik başarı ilişkisini incelemiştir. Çalışmaya Türk Dünyası'ndan Türkiye'ye gelip farklı üniversitelerde turizm eğitimi alan öğrenciler katılmıştır. Çalışma sonucunda; memnuniyet algısı boyutlarından olan derslerin yürütülmesi ve değerlendirilmesi ile genel not ortalaması arasında küçük ve doğru yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçtan anlaşılmaktadır ki, derslerin yürütülme ve değerlendirilmesine ilgi gösteren öğrencinin memnuniyet düzeyi yükseldikçe genel not ortalaması da yükselecektir. Memnuniyetin diğer alt boyutları (akademik personel ile iletişim, araç-gereç ve laboratuvar, aidiyet ve rehberlik) ile akademik başarı arasında bir ilişki tespit edilememiştir.

Hayat ve ark. (2022), tıp ve paramedikal öğrencilerinin akademik başarıyla umut ve iyimserlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya 350 öğrenci katılmıştır. Çalışma sonucunda; öğrencilerin akademik iyimserliğinin akademik başarı ile anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik iyimserlik düzeyi arttıkça akademik başarıları da artmaktadır.

Rezai ve ark. (2021), tarım ön lisans öğrencileri ile yaptıkları çalışmada akademik iyimserliğin akademik başarıya etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda akademik iyimserlik ile akademik başarı arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Yani akademik olarak başarı sağlayacağını düşünen öğrencilerin daha fazla başarı beklentisine girdikleri ve derslerde daha fazla çaba sarf ettikleri tespit edilmiştir.

Akram ve Suneel (2023), Pakistan'da 296 üniversiteli öğrencinin iyimserlikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda; iyimserlik cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Akademik başarı cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre akademik olarak daha başarılıdır. İyimserlik ve akademik başarı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ramli ve ark. (2023), öğrencilerin iyimserlik düzeyini, akademik başarısını ve aralarındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin iyimserliklerinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik başarıları ise orta seviyededir. İyimserlik ve akademik başarı arasında pozitif ilişki bulunmaktadır. Öğrencinin iyimserlik seviyesi ne kadar yüksekse akademik başarısı da o kadar yüksek olacaktır.

Alanyazına dayanarak aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H1: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri akademik başarılarını etkiler.

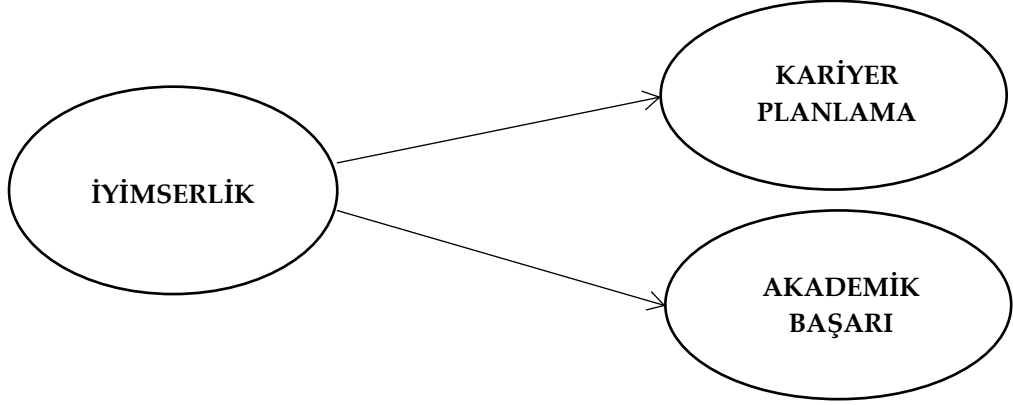
H2: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri kariyer planlamayı etkiler.

H2a: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri hedefleri belirlemeyi etkiler.

H2b: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri kendi kendini değerlendirmeyi etkiler.

Yöntem

Çalışmanın amacı turizm eğitimi alan ön lisans ve lisans öğrencilerinin iyimserliklerinin akademik başarı ve kariyer planlarına etkisini belirlemektir. Çalışma değişkenlerin birbirileri ile ilişkisini ortaya koymayı amaçladığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, 2 veya daha fazla değişkenin beraber değişimin var olduğunu veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir modeldir (Karasar, 2016, 114). Çalışmasının simgesel modeli Şekil 1'dedir. Bu çalışma için Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 5.03.2024 tarih ve 68 sayılı kararı ile etik izin alınmıştır

Şekil 1. Araştırmanın Simgesel Modeli

Evren - Örneklem

Araştırmanın evrenini ön lisans ve lisans düzeylerinde turizm eğitimi almakta olan öğrenciler, çalışma evrenini ise Mersin Şehir merkezindeki örgün kamu eğitim kurumlarında turizm eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrenciler; Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü, Turizm ve Seyahat Hizmetleri bölümü ve Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümü, Turizm Rehberliği bölümü ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemine ise bu iki okulda okuyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Dolayısıyla araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmaktadır. Anket formunda öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye dönük soruların yanı sıra iki adet de ölçek bulunmaktadır. Ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin iyimserlik düzeylerini belirlemek amacı ile Balcı ve Yılmaz (2002) tarafından geliştirilen ve Yılmaz, Aldemir ve Balcı Çelik (2023) tarafından revize edilen 19 maddelik iyimserlik ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçekte maddelerin tepki kategorileri 4'lü Likert derecelemesine göre (1) Benim gibi hiç değil, (2) Benim gibi değil, (3) Bazen benim gibi ve (4) Tam benim gibi düzenlenmiştir. Ancak yapılan pilot uygulama sonucunda maddelerin tepki kategorileri anlaşılmadığından ölçek 5'li Likert derecelemesine göre (1) Kesinlikle Katılmıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir. İkinci ölçek Erdoğan (2009) tarafından hazırlanan ve Seçer (2013) tarafından da geliştirilen Kariyer Planlama ölçeğidir. Ölçek 18 maddeden oluşmaktadır ve 5'li Likert derecelemesine göre (1) Kesinlikle Katılmıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum düzenlenmiştir. Çalışmada öğrencilerin akademik başarılarını belirlemek amacı ile genel not ortalamaları sorulmuştur.

Anketin ikinci bölümünde demografik ifadeler yer verilmiştir. Bu bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim kurumu, eğitim aldıkları bölüm, sınıf, bölümü seçme isteği, turizm dışı başka okulda okuma isteği, çalışmak istenen alan, çalışmak istenen kurum, çalışmak istedikleri bölüm ve mezuniyet sonrası 5 ve 10 yıl sonra kendilerini nerede görmek istedikleri yer almaktadır.

Anketin uygulanabilmesi için gerekli etik kurulu izni 05.03.2024 tarih ve 68 sayılı Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan alınmıştır.

Veri Kaynakları ve Veri Toplama Süreci

Ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ölçmek amacı ile anket formundaki değişkenlere ön test yapılması için 29 Nisan 2024 – 3 Mayıs 2024 tarihleri arasında veri toplanmıştır. Toplanan 42 kullanılabilir anketten elde edilen verilere güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach's Alfa istatistiği "İyimserlik Ölçeği" için 0,865 ve "Kariyer Planlama Ölçeği" için 0,896 olarak hesaplanmıştır.

Çalışmada kullanılan veriler 6 Mayıs 2024 - 13 Mayıs 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Anketler toplanmadan önce dersin öğretim elemanı ile iletişime geçilerek izin alınmıştır. Anketler ders başlamadan veya ders sonunda öğrencilere dağıtılmış ve toplanmıştır. Anketler o anda derste olan ve anketi doldurmak isteyen her öğrenciden toplanmıştır. Turizm fakültesindeki Rekreasyon bölümünün son sınıfında öğrenci olmadığı ve henüz mezun vermediği için çalışmaya dahil edilmemiştir. Ön lisans ve lisans bölümlerinde toplam 2160 öğrenci bulunmaktadır. Ancak yapılan çalışmaya 440 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmaya katılan öğrenci sayılarının az olmasının en önemli nedenlerinden birinin çok sayıda öğrencinin çeşitli gerekçelerle derslere devamının az olmasıdır denebilir.

Araştırma Ölçeklerine İlişkin Güvenilirlik ve Geçerlilik Test Sonuçları

Güvenilirlik Analizleri

Ölçeklerde yer alan faktörler ayrı ayrı analize tabi tutulmuştur İyimserlik Ölçeğinin ,897 Cronbach Alfa katsayısıyla yüksek derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Ölçeğin Hotelling's T² ve toplanamazlık istatistiklerinin de anlamlı olduğu görülmüştür.

Kariyer planlama ölçeğinin Cronbach Alfa (α) değeri ,901 olarak bulunmuştur. Bu durumda, ölçeğin çok yüksek derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Ölçeğin Hotelling's T² ve toplanamazlık istatistiklerinin de anlamlı olduğu görülmüştür.

Geçerlilik Analizleri

Geçerlilik çalışmalarda kullanılacak test veya ölçeklerin ölçmek istenilen şeyin olması gerektiği şekilde ölçümüne denilmektedir (Peter, 1981, s. 133). Ölçeğin ölçeceği kavram veya özelliklerin belirlenmesini inceleyen geçerliğe yapı geçerliliği denilmektedir (Coşkun ve ark., 2019, s. 147). Çalışmada yapı geçerliliğini doğrulamak amacı ile açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi Bulguları

Çalışmada yer alan iyimserlik ve kariyer planlama ölçek boyutları ayrı ayrı faktör analizine dahil edilmiştir. Öncelikle iyimserlik ölçeğine analiz yapılmıştır. Gerçekleştirilen faktör analizi 3 adımda nihayete erdirilmiştir. Birinci adımda %49,838 varyans açıklayan 3 boyut ortaya çıkmıştır. Ölçeğin KMO örneklem ölçümü ise ,933 olarak tespit edilmiştir. Bu durumda ölçeğin analize uygunluğunun çok iyi olduğu söylenebilir. Bu yapıda eşkökenlilik bakımından sorunlu olan 5, 13 ve 14 nolu maddeler analizin dışında bırakılmıştır. Faktör yüklerinde ise 15, 18 ve 1 numaralı maddenin binişiklik sorununa sahip olduğu görülmüştür. İkinci aşamada ilgili faktör yükleri silindikten sonra 3 boyuttan oluşan %57,308 varyans açıklayan faktör yapısı görülmektedir. KMO değerinin ise ,890 ile istenilen aralıkta olduğu söylenebilir. Eşkökenlilik açısından maddelerin sorun teşkil etmediği görülmektedir. Faktör yüklerinde ise 2 ve 11 numaralı maddeler binişiklik sorununa sahip olduğu için analiz dışı bırakılarak sonuncu faktör analizi—gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi 3 boyut ve toplam %60,311 varyansı açıklayan 11 madde ile sonuçlandırılmıştır.

Tablo 1.'de açıklayıcı faktör analizi bulguları incelendiğinde; açıklayıcılığı en yüksek olan boyutun 1.boyut "iyimserlik eğilimi" olduğu görülmektedir. Bu boyut 6 maddeden oluşmakta ve varyansı ise %27,303'dir. 1. boyutta faktör yük değeri açısından en fazla katkı sağlayan 16 numaralı "Ufak şeylerden bile haz duyarım." maddesidir.

Çalışmanın diğer ölçeği olan kariyer planlama ölçeğine faktör analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen faktör analizi 4 adımda sonuçlandırılmıştır. Birinci adımda %53,239 varyans açıklayan 3 boyut ortaya çıkmıştır. Ölçeğin KMO örneklem ölçümü ise ,909 olarak tespit edilmiştir. Bu durumda ölçeğin analize uygunluğunun mükemmel olduğu söylenebilir. 2 ve 3. adımda 1, 4, 3, 7, 14 ve 15 numaralı maddeler eşkökenlilik, ve binişiklik sorunundan dolayı analiz dışı bırakılmıştır. 16 numaralı madde de bulunduğu boyutu açıklamadığı için analiz dışı bırakılmıştır. Dördüncü adımda ilgili maddeler silindikten sonra 2 boyuttan oluşan %52,867 varyans açıklayan faktör yapısı görülmektedir.

KMO değerinin ise ,857 ile istenilen aralıkta olduğu söylenebilir. Eşkökenlilik açısından maddelerin sorun teşkil etmediği görülmektedir.

Tablo 1. İyimserlik Faktör Analizi

Faktörler		Faktör Yüğü	Eş Kökenlilik	Özdeğer	Açıklanan Varyans	$\bar{x}$	Alfa
İyimserlik Eğilimi				3,003	27,303	3,903	,838
	16	,774	,585			3,8376	
	19	,720	,594			3,9518	
	10	,710	,651			3,9746	
	3	,659	,574			3,9061	
	12	,616	,556			3,9975	
	7	,583	,529			3,7513	
Öğrenilmiş İyimserlik				2,161	19,650	3,739	,674
	8	,808	,655			3,3020	
	7	,720	,556			3,8706	
	9	,653	,544			4,0431	
Kötümserlik				1,469	13,359	3,551	,502
	6	,830	,611			3,6701	
	4	,737	,640			3,4315	

Faktör çıkarma metodu: Temel bileşenler analizi; Döndürme metodu: Varimax, Kaiser- Meyer- Olkin Örneklem Yeterliliği: ,890 (%89), Bartlett's Küresellik Testi için Ki-Kare: 1348,209; Açıklanan toplam varyans 60,311;

Tablo 2'de açıklayıcı faktör analizi bulguları incelendiğinde; açıklayıcılığı en yüksek olan boyutun 1. boyut "hedefleri belirleme" olduğu görülmektedir. Bu boyut 6 maddeden oluşmaktadır ve varyansı ise %29,818'dir. 1. boyutta faktör yük değeri açısından en fazla katkı sağlayan 17 numaralı "Kariyer planımı yaptım." maddesidir.

Tablo 2. Kariyer Planlama Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Madde No	Faktör Yüğü	Eş Kökenlilik	Özdeğer	Açıklanan Varyans	$\bar{x}$	Alfa
Hedefleri Belirleme				3,280	29,818	3,791	,821
	17	,770	,612			3,6853	
	5	,730	,559			3,6497	
	8	,719	,554			3,9391	
	18	,710	,532			3,9188	
	6	,680	,573			3,9264	
	2	,580	,370			3,6244	
Kendi Kendini Değerlendirme				2,535	23,049	4,203	,753
	12	,687	,524			4,1066	
	11	,777	,607			4,1472	
	13	,660	,596			4,1827	
	9	,630	,408			4,3071	
	10	,612	,481			4,2716	

Faktör çıkarma metodu: Temel bileşenler analizi; Döndürme metodu: Varimax; Kaiser- Meyer- Olkin Örneklem Yeterliliği: ,874 (%87,4); Bartlett's Küresellik Testi için Ki-Kare: 1758,234; Açıklanan toplam varyans 52,472;

Bulgular ve Tartışma

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 3'te görüldüğü gibi katılımcıların %58,6'sı kadınlardan oluşmakta, %71,6'lık oran ile fakültede eğitim görmekte ve 28,4'ü turizm rehberliği ve %36,5'i 1.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo 3. Demografik Özellikler

Kategoriler	Frekans	Yüzde	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet (n=394)			Mezun olunca çalışma alanı (n=346)		
Kadın	231	58,6	Konaklama işletmesi	49	12,4
Erkek	162	41,1	Seyahat acentesi	47	11,9
Yaş (n=389)			Üniversite (öğretim elemanı olarak)	29	7,4
18-20	138	35	Havayolu şirketleri	15	3,8
21-23	180	45,7	Restoran	24	6,1
24 ve üzeri	71	18,0	Memur	34	8,6
Eğitim Kurumu (n=386)			Kendi işyerimi kurmak isterim	121	30,7
MYO	104	26,4	Diğer	27	6,9
Fakülte	282	71,6	Mezun olunca çalışmak istenen kurum (n=366)		
Okunulan Bölümün İsmi (n=383)			Özel	240	60,9
Turizm işletmeciliği	67	17,0	Devlet	77	19,5
Turizm rehberliği	112	28,4	Üniversite	29	7,4
Gastronomi ve mutfak sanatları	101	25,6	Diğer	20	5,1
Turizm ve Otel İşletmeciliği MYO	43	10,9	Turizm işletmesinde çalışılmak istenen departman (n=353)		
Turizm ve Seyahat Hizmetleri MYO	60	15,2	Ön büro	63	16,0
Sınıf (n=391)			Kat hizmetleri	3	,8
1.sınıf	144	36,5	Restoran	22	5,6
2.sınıf	142	36,0	Muhasebe	10	2,5
3.sınıf	34	8,6	Mutfak	87	22,1
4.sınıf	71	18,0	Animasyon	8	2,0
Okunulan bölümü isteyerek seçme (n=391)			Bar	30	7,6
Evet isteyerek	257	65,2	Halkla ilişkiler	29	7,4
Ailemin isteği	9	2,3	Seyahat acentesi	30	7,6
Hayır istemeyerek	53	13,5	Rehberlik	57	14,5
Başka seçeneğim yoktu	63	16,0	Diğer	14	3,6
Diğer	9	2,3	Mezun olunca çalışma alanı (n=346)		
İmkân dahilinde turizm dışı başka okulda okuma isteği (n=391)			Konaklama işletmesi	49	12,4
Evet isterdim	236	59,9	Seyahat acentesi	47	11,9
Hayır istemezdim	140	35,5	Üniversite (öğretim elemanı olarak)	29	7,4
Diğer	15	3,8			

Katılımcıların %65,2'si bölümü isteyerek seçtiğini belirtirken, %59,9'u imkanları olsa turizm dışı başka okulda okumak istediklerini belirtmiştir. Mezun olduktan sonra çalışmak istenilen alan incelendiğinde, %30,7'lik oran ile kendi iş yerini kurma isteğinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcıların %60,9'u mezun olduktan sonra özel sektörde çalışmak istemektedir. Katılımcıların turizm işletmesinde çalışmak istedikleri departman incelendiğinde, en yüksek oranın %22,1 ile mutfak olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda yer alan tabloda Katılımcıların kendilerini 5 ve 10 yıl sonra görmek istedikleri yerle ilgili çıktılara yer verilmiştir. Sorunun açık uçlu olması nedeniyle cevaplar derlenmiştir. Cevapların toplam katılımcı sayısından fazla olmasının sebebi katılımcıların sorulara birden fazla cevap vermiş olmalarıdır.

Tablo 4. 5 Yıl ve 10 Yıl Sonra Kendilerini Görmek İstedikleri Yer

Kategoriler	Kendinizi 5 yıl sonra nerede görmek istiyorsunuz? (n=403)		Kendinizi 10 yıl sonra nerede görmek istiyorsunuz? (n=423)	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Aile kurmak	2	,5	13	3,4
Akademide olmak	21	5,2	23	6,0
Emekli	-	-	3	,8
Kendi iş yerini açmak	69	17,1	84	21,8
İş yerini büyütmek	-	-	33	8,6
Kendini geliştirmek	11	2,7	7	1,8
Memur olmak	26	6,5	17	4,4
Otelde çalışmak	28	6,9	17	4,4
Rehber olarak	34	8,4	16	4,2
Restoranda çalışmak	14	3,5	3	,8
Stabil bir hayat	38	9,4	23	6,0
Turizm dışı özel sektör	9	2,2	9	2,3
Turizm sektöründe	8	2,0	2	,5
Yurt dışında	35	8,7	39	10,1
Yükselmek	101	25,1	85	22,1
Zengin olmak	7	1,7	11	2,9

Katılımcıların %25,1'i 5 yıl sonra kendileri yaptıkları işte yükselmiş olarak görürken, 10 yıl sonra bu oran %22,1'e düşmüştür. 5 yıl sonra kendi iş yerini açmak isteyenlerin oranı %17,1 iken, 10 yıl sonra bu oran %21,8'e yükselmiştir. 5 yıl sonra kendilerini memur olarak gören kişilerin oranı %6,5 iken 10 yıl sonra bu oran %4,4'e düşmektedir. Katılımcıların %8,7'si 5 yıl sonra kendilerini yurt dışında görmek istemektedir, 10 yıl sonra ise %10,1'i kendilerini yurt dışına görmek istemektedir. 5 yıl sonra otelde çalışmak isteyen kişi yüzdesi daha yüksek iken (%6,9), 10 yıl sonra otelde çalışmak isteyenlerin yüzdesi düşmüştür (%4,4).

Hipotezlerin Test Edilmesi

Regresyon analizi, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koymak amacı ile yapılmaktadır. Regresyon analizi, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır (Özdamar, 2011, s. 509).

Tablo 5. Katılımcıların İyimserlik Algılarının Genel Not Ortalaması Üzerindeki Etkisine Dair Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standardize Edilmemiş	Standardize	t	P	Tolerans	VIF
	Katsayılar	Katsayılar				
	B	Std. Hata	Beta			
(Sabit)	62,101	3,936		,000		
İyimserlik Eğilimi	2,433	1,234	,140	1,972	,049	1,806
Öğrenilmiş İyimserlik	,263	1,099	,016	,239	,811	1,629
Kötümserlik	-,791	,746	-,063	-1,059	,290	1,250
Bağımlı Değişken: Genel Not Ortalaması						
R: 0,135; R ² : 0,018; Düzeltilmiş R ² : 0,010; Model için F: 2,170; p=0,091; s.d.: 3						

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda modelin anlamsız olduğu ($F=2,170$; $p>0,05$) görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserliğin bağımlı değişken olan genel not ortalamasını açıklama oranı R^2 değeri 0,018 olarak tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin genel not ortalamalarının %1,8'inin iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik ile açıklandığı görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle;

"H1: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri akademik başarılarını etkiler." ($p=0,091$), hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların İyimserlik Algılarının Kariyer Planlama Üzerindeki Etkisine Dair Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	P	Tolerans	VIF
	B	Std. Hata	Beta				
(Sabit)	1,946	,138		14,121	,000		
İyimserlik Eğilimi	,416	,043	,516	9,596	,000	,536	1,866
Öğrenilmiş İyimserlik	,135	,040	,176	3,422	,001	,584	1,711
Kötümserlik	-,024	,026	-,041	-,949	,343	,834	1,200
Bağımlı Değişken: Kariyer Planlaması							
R: 0,628; R^2 : 0,395; Düzeltilmiş R^2 : 0,390; Model için F: 84,873; $p=0,000$; s.d.: 3							

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu ($F=84,873$; $p<0,05$) görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserliğin bağımlı değişken olan kariyer planlamayı açıklama oranı R^2 değeri 0,395 olarak tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin kariyer planlamasının %39'unun iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik ile açıklandığı görülmektedir. Ayrıca, iyimserlik eğilimindeki bir birimlik artış öğrencilerin kariyer planlamasını 0,516 birim, öğrenilmiş iyimserlikteki bir birimlik artış öğrencilerin kariyer planlamasını 0,176 birim arttırmakta ve kötümserlikte bir birimlik artış ise öğrencilerin kariyer planlamasını 0,041 birim azaltmaktadır. Elde edilen sonuçlarda, iyimserlik eğilimi ve öğrenilmiş iyimserliğin kariyer planlamayı anlamlı olarak etkilediği; ancak kötümserliğin kariyer planlamayı anlamlı olarak etkilemediği tespit edilmiştir. Veri setinde çoklu bağlantı sorunu ile karşılaşılabilir. Bu sorunun anlaşılabilmesi için bağımsız değişkenin Tolerance ve Varyans Büyütme Faktörü-VIF değerine bakılmalıdır. Tolerance değeri ,20'den büyük ve VIF değerinin 10'dan küçük olması sorun olmayacağı anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2020, s. 103). İyimserlik Eğilimi için elde edilen Tolerance değeri 0,536 VIF değeri ise 1,866 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Benzer şekilde öğrenilmiş iyimserlik içinde Tolerance değeri ,584, VIF değeri ise 1,711 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Kötümserlik için ise Tolerance değeri ,834, VIF değeri ise 1,200 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Bu sonuçlar, iyimserlik eğilimi ve öğrenilmiş iyimserliğin kariyer planlaması üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu, ancak kötümserliğin kariyer planlamaya etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuçtan hareketle;

"H2: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri kariyer planlamayı etkiler." ($p=0,000$), hipotezi **kısmi olarak kabul edilmiştir.**

Tablo 7. Katılımcıların İyimserlik Algılarının Hedefleri Belirleme Üzerindeki Etkisine Dair Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	P	Tolerans	VIF
	B	Std. Hata	Beta				
(Sabit)	1,468	,178		8,242	,000		
İyimserlik Eğilimi	,408	,056	,415	7,276	,000	,536	1,866
Öğrenilmiş İyimserlik	,175	,051	,187	3,421	,001	,584	1,711
Kötümserlik	,020	,033	,027	,595	,552	,834	1,200
Bağımlı Değişken: Hedefleri Belirleme							
R: 0,566; R^2 : 0,320; Düzeltilmiş R^2 : 0,315; Model için F: 61,152; $p=0,000$; s.d.: 3							

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu ($F=61,152$; $p<0,05$) görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserliğin bağımlı değişken olan hedefleri belirlemeyi açıklama oranı R^2 değeri 0,320 olarak tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin hedefleri belirlemesinin %32'sinin iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik ile açıklandığı görülmektedir. Ayrıca, iyimserlik eğilimindeki bir birimlik artış öğrencilerin hedeflerini belirlemesini 0,415 birim, öğrenilmiş iyimserlikteki bir birimlik artış öğrencilerin hedeflerini belirlemesini 0,187 birim ve kötümserlikte bir birimlik artış ise öğrencilerin hedeflerini belirlemesini 0,027 birim arttırmaktadır.

Elde edilen sonuçlarda, iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik bağımsız değişkenlerinin, hedef belirlenmesi bağımlı değişkenini olumlu yönde ve anlamlı olarak etkilediğini istatistiksel açıdan söylemek mümkündür. İyimserlik Eğilimi için elde edilen Tolerance değeri 0,536 VIF değeri ise 1,866 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Benzer şekilde öğrenilmiş iyimserlik içinde Tolerance değeri ,584, VIF değeri ise 1,711 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Kötümserlik için ise Tolerance değeri ,834, VIF değeri ise 1,200 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Bu sonuçlar, iyimserlik eğilimi ve öğrenilmiş iyimserliğin kariyer planlaması üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu; ancak kötümserliğin hedef belirlemeye etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuçtan hareketle;

"H2a: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri hedefleri belirlemeyi etkiler." ($p=0.000$), hipotezi **kısmi olarak kabul edilmiştir.**

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu ($F=54,651$; $p<0,05$) görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserliğin bağımlı değişken olan kendi kendini değerlendirmeyi açıklama oranı R^2 değeri 0,296 olarak tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerinin %29'unun iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik ile açıklandığı görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların İyimserlik Algılarının Kendi Kendini Değerlendirme Üzerindeki Etkisine Dair Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	P	Tolerans	VIF
	B	Std. Hata	Beta				
(Sabit)	2,424	,158		15,372	,000		
İyimserlik Eğilimi	,424	,050	,496	8,553	,000	,536	1,866
Öğrenilmiş İyimserlik	,096	,045	,118	2,117	,035	,584	1,711
Kötümserlik	-,069	,029	-,108	-2,330	,020	,834	1,200
Bağımlı Değişken: Kendi Kendini Değerlendirme							
R: 0,544; R ² : 0,296; Düzeltilmiş R ² : 0,291; Model için F: 54,651; p=0,000; s.d.: 3							

Ayrıca, iyimserlik eğilimindeki bir birimlik artış öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerini 0,496 birim, öğrenilmiş iyimserlikteki bir birimlik artış öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerini 0,118 birim arttırmakta ve kötümserlikte bir birimlik artış ise öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerini 0,108 birim azaltmaktadır. Yani öğrenci kötümserleştikçe kendini değerlendirme konusunda güçlük yaşamasına neden olduğu söylenebilir. İyimserlik Eğilimi için elde edilen Tolerance değeri 0,536 VIF değeri ise 1,866 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Benzer şekilde öğrenilmiş iyimserlik içinde Tolerance değeri ,584, VIF değeri ise 1,711 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Kötümserlik için ise Tolerance değeri ,834, VIF değeri ise 1,200 olduğundan çoklu eş doğrusallık problemi yoktur. Bu sonuçlar, iyimserlik eğilimi ve öğrenilmiş iyimserliğin kariyer planlaması üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu; ancak kötümserliğin hedef belirlemeye etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. İyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik bağımsız değişkenlerinin, kariyer planlama bağımlı değişkenini olumlu yönde ve anlamlı olarak etkilediğini istatistiksel açıdan söylemek mümkündür. Bu sonuçtan hareketle;

"H2b: Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri kendi kendini değerlendirmeyi etkiler." ($p=0.000$), hipotezi **kabul edilmiştir.**

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Fark Testleri Sonuçları

Çalışmaya katılanların iyimserlik boyutları, kariyer planlama boyutları ve genel not ortalamasının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti amacıyla t-testi yapılmış, genel not ortalaması haricinde anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Kadınların genel not ortalaması erkeklere göre daha yüksektir ($p < 0,05$).

Katılımcıların iyimserlik ve kariyer planlaması boyutları ile genel not ortalamasının yaşa göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için ANOVA yapılmış, analiz sonucunda genel not ortalaması dışında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların iyimserlik, kariyer planlaması ve genel not ortalamasının okunulan bölüme göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacı ile ANOVA yapılmıştır. Öğrencilerin bölümlere göre genel not ortalamaları değişkenlik gösterebilmektedir. Turizm rehberliği öğrencilerin genel not ortalamaları turizm ve otel işletmeciliği MYO öğrencilerden daha yüksektir.

Katılımcıların iyimserlik, kariyer planlaması ve genel not ortalamasının sınıfa göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacı ile ANOVA yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre katılımcıların genel not ortalamaları sınıflara göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sınıflar arası en yüksek ortalama farkının 4.sınıf ve 1.sınıf arasında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların genel not ortalamaları ile bölümü isteyerek seçme seçenekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Katılımcıların iyimserlik alt boyutları (iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik) ile bölümü isteyerek seçme seçenekleri arasında da anlamlı farklılık bulunmaktadır. Katılımcıların kariyer planlama alt boyutları (hedefleri belirleme ve kendi kendini değerlendirme) ile bölümü isteyerek seçme seçenekleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin genel not ortalamasının, bölümü ailesinin isteğine göre seçen öğrencilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin, bölümü seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre daha fazla iyimserlik eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Bölümü ailesinin isteği ile seçen öğrencilerin, istemeyerek ve bölümü seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre daha fazla iyimserlik eğilimi gösterdikleri görülmektedir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin istemeyerek seçenlere göre öğrenilmiş iyimserlik düzeyleri daha yüksektir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin bölümü seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre kötümserlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin, istemeyerek ve seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre hedefleri belirleme düzeyleri daha yüksektir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin istemeyenlere göre kendi kendini değerlendirme düzeyleri daha yüksektir. Nihayetinde bölümü isteyerek seçen öğrencilerin ortalama farkları farklılığın ortaya çıktığı diğer seçeneklere göre yüksek çıkmıştır.

Bir diğer analiz sonucuna göre genel not ortalamasının üniversite ve devlet arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, mezun olunca üniversitede çalışmak isteyen öğrencilerin genel not ortalamaları devlette çalışmak isteyenlere göre daha fazladır.

Son olarak, genel not ortalaması ve kariyer planlaması alt boyutlarından hedefleri belirleme boyutunun turizm işletmesinde çalışma durumunda tercih edecekleri departmana göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Genel not ortalamasında en yüksek ortalama farkına sahip departman rehberlik ve kat hizmetleridir. (1,24561; $p < 0,05$). Bu sonuca göre, rehber olarak çalışmak isteyen öğrencilerin genel not ortalamalarının kat hizmetleri departmanında çalışmak isteyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmaya %58,6'lık oran ile kadın öğrenciler daha fazla katılım sağlamıştır. Genel not ortalamasının cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre genel not ortalamaları daha yüksektir. Yapılan çeşitli çalışmalarda da kadınların genel not ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Akram ve Suneel, 2023; Güler ve Emeç, 2006; Sarıcı, 2020). OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü) ülkelerinde lisans programından mezun olan kadın öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerden daha fazla olduğu bilinmektedir (Reeves, 2022). OECD raporuna göre kızların erkeklere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin daha uysal olduğu için kurallara uyması, bağımsızlığını elde edebilmek için eğitim alması ve ailelerin daha ilgili olması daha başarılı olmalarını sağlamaktadır (Eğrican, 2011). Kadınların genel not ortalamalarının erkeklerden yüksek olmasının nedenlerinden biri kendi ayakları üzerinde durmak istedikleri için çaba göstermeleri olabilir.

Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri akademik başarılarını etkiler hipotezi "H1" reddedilmiştir. Öğrencilerin genel not ortalaması uzun bir süreci kapsar. Öğrencilerin iyimserlikleri sürekli aynı kalamayacağı ve zaman içerisinde değişkenlik göstereceği için genel not ortalamalarını etkilememiş olabilir. İyimserlik eğilimi ve genel not ortalaması arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İyimserlik eğilimine sahip öğrenciler hayata karşı daha pozitif bir tutum içerisinde olduklarından dolayı motivasyonlarının da yüksek olabileceği düşünülmektedir. Güler ve Emeç (2006) de çalışmasında, iyimserlik ve genel not ortalaması arasında bir ilişkinin olmadığını bulmuştur.

Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri kariyer planlamayı etkiler hipotezi "H2" kısmi olarak kabul edilmiştir. İyimserlik eğilimi kariyer planlamayı anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir. Bu sonuca göre, iyimser öğrenciler gelecekteki fırsatları daha iyi görebilir ve kariyer planlamalarını daha başarılı yönetebilirler. Öğrenilmiş iyimserlik kariyer planlamayı anlamlı ve pozitif yönde etkilemiştir. Öğrenilmiş iyimserliğe sahip öğrenciler kariyer yolculuklarındaki engelleri aşmak konusunda yeteneklidir. Bu da öğrencilerin kariyer planı yaparken negatif düşünmemelerine, umutsuzluğa kapılmamalarına olanak sağlamaktadır. Kötümserlik kariyer planlamayı anlamlı olarak etkilememektedir.

Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri hedefleri belirlemeyi etkiler hipotezi "H2a" kısmi olarak kabul edilmiştir. İyimser öğrencilerin uzun veya kısa vadeli hedef belirleme konusunda daha başarılı olduğu söylenebilir. İyimserlik alt boyutlarından sadece kötümserlik hedefleri belirlemeyi anlamlı etkilememiştir. Kötümser öğrencilerin gelecekleri hakkında beklentilerinin olmamasından dolayı hedef koyamadığı söylenebilir.

Turizm öğrencilerinin iyimserlik/kötümserlik düzeyleri kendi kendini değerlendirmeyi etkiler hipotezi "H2b" kabul edilmiştir. İyimserlik eğilimine sahip veya öğrenilmiş iyimserliğe sahip öğrenciler kendilerini takdir etme ve kendine güvenme konusunda daha başarılı oldukları söylenebilir. Gençoğlu (2006) çalışmasında, iyimserlik düzeyi yüksek öğrencinin kendi kendini gerçekleştirme düzeyinin yüksek olduğunu bulmuştur. Kötümserlik kendi kendini değerlendirmeyi anlamlı ve pozitif olarak etkilemektedir. Kötümser öğrenciler kendilerine karşı daha katı olabilmektedir. Yaptığı işle ilgili kendilerini eleştirdikleri için eksikliklerinin daha kolay farkına varabilirler.

Genel not ortalaması yaşa göre anlamlı ve pozitif yönde farklılık göstermektedir. Yani yaş yükseldikçe genel not ortalaması da yükselmektedir. Yaşları diğerlerinden fazla olan öğrencilerin üniversiteden mezun olabilmek için derslerine daha çok motive olduğu, bu yüzden genel not ortalamalarını da yüksek tuttukları söylenebilir. El-Anzi (2005) de çalışmasında yaşın akademik başarı ile pozitif yönde ilişkisi olduğunu tespit etmiştir.

Genel not ortalaması eğitim kurumuna göre anlamlı ve pozitif yönde ilişkilidir. Fakültede eğitim alan öğrencilerin genel not ortalamaları meslek yüksekokulundaki öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Fakültenin 4 yıllık bir program olması ve akademik düşünen insanların daha fazla olabileceğinden dolayı öğrencilerin derslerine odaklanarak genel not ortalamalarını daha yüksek tuttuğu söylenebilir. Ayrıca 4 yıllık fakülte kazanmaları, fakültede okuyan öğrencilerin meslek yüksekokulundaki öğrencilere göre biraz daha çalışkan olduklarını düşündürmektedir.

Genel not ortalaması okunulan bölüme göre anlamlı ve pozitif yönde farklılık göstermektedir. Genel not ortalamasının bölüme göre değişmesinin sebebi öğrencilerin o bölüme duydukları ilgi olabilir. Kötümserlik okunulan bölüme göre anlamlı ve pozitif yönde farklılık göstermektedir. Kötümserliğin bölüme göre farklılık göstermesinin sebebi olarak öğrencilerin bölümle ilgili gelecek kaygısı yaşaması veya dersleri ile ilgili kaygı duymaları olabilir. Turizm rehberliği öğrencilerinin genel not ortalamaları meslek yüksekokulu turizm ve otel işletmeciliği bölümü öğrencilerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum rehberlik bölümünün fakülte düzeyinde eğitim veriyor olmasından kaynaklanıyor olabileceği gibi rehberlik bölümü öğrencilerinin farklı (MYO için TYT, Fakülte için eşit ağırlık veya dil puanı) puan türüyle ve daha yüksek puanla üniversiteye girmelerinden kaynaklanabilir. Ya da sadece rehberlik mesleğinin doğasından vb. gibi nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Ya da bu durum fakültede eğitim alan öğrencilerin derslerinin daha çok teorik dersler olması derslere odaklanmalarına, Meslek Yüksek Okulu'ndaki öğrencilerin derslerinin ise daha çok staj gibi uygulamaya dönük olması ve derslere odaklanamamalarından kaynaklanmış olabilir.

Genel not ortalamasının sınıfa göre anlamlı ve pozitif yönde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 4. sınıf öğrencilerinin genel not ortalamaları 1, 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin genel not ortalamasından yüksektir. Bu sonuç öğrencilerin mezuniyete yaklaşmalarıyla derslerine daha çok yoğunlaştıkları ve dolayısıyla da başarılarının arttığı, yani mezun olabilmek için genel not ortalamalarını yüksek tutmaya çalıştıkları şeklinde yorumlanabilir.

Genel not ortalamasının, iyimserlik boyutlarının (iyimserlik eğilimi, öğrenilmiş iyimserlik ve kötümserlik) ve kariyer planlaması boyutlarının (hedef belirleme ve kendini değerlendirme) bölümü seçme isteğine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin aile isteğiyle seçen öğrencilere göre genel not ortalaması daha yüksektir. Bu sonuca göre öğrencilerin kendi ilgi alanına göre tercih yapması daha başarılı olabileceklerine işaret etmektedir denebilir. Güler ve Emeç (2006), bölümün tercih sıralamasındaki yeri yükseldikçe öğrencilerin genel not ortalamalarının da yükseldiğini söylemektedir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin, bölümü seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre daha fazla iyimserlik eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin hayatlarında daha fazla kontrole sahip olmalarının kariyerleri ile ilgili daha pozitif beklentilere girebileceklerini işaret ediyor şeklinde yorumlanabilir. Bölümü ailesinin isteği ile seçen öğrencilerin, istemeyerek ve bölümü seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre daha fazla iyimserlik eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin ailelerinden görecekları desteğin önemli olmaları nedeniyle onların isteğini kabullendikleri şeklinde düşünülebileceği gibi öğrencilerin ailenin büyüklerinin tecrübelerine güvendikleri şeklinde de düşünmek mümkün görünmektedir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin istemeyerek seçenlere göre öğrenilmiş iyimserlik düzeyleri daha yüksektir. Bu bulgu, öğrencilerin verdikleri kararların arkasında durması ve olumsuzluk yaşasa bile onu halledebileceğine inanmasının öğrenilmiş iyimserlik seviyesini arttırabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin bölümü seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre kötümserlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu oldukça ilginç bir bulgudur. Ama bu bulgunun gerisinde öğrencilerin bölümü isteyerek seçmesi ve ardından bölümle ilgili hayal kırıklığı yaşamaları nedeniyle kötümserlik seviyelerinin artması olabilir. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin, istemeyerek ve seçmekten başka seçeneği olmayan öğrencilere göre hedefleri belirleme düzeyleri daha yüksektir. Bu bulgu bölümü isteyerek seçen öğrencilerin kendi seçtikleri alan ile ilgili daha net hedef koyabildiklerini ve istemeyenlere göre kendi kendini değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle bölümü isteyerek seçen öğrencilerin kendileri hakkında daha fazla bilgiye sahip olabileceği, yeteneklerinin ve isteklerinin daha fazla farkında oldukları söylenebilir.

Genel not ortalamasının mezun olunca çalışma kurumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Mezun olunca üniversitede çalışmak isteyen öğrencilerin genel not ortalaması devlette çalışmak isteyen öğrencilere göre daha yüksektir. Bu sonuca göre, üniversitede çalışmak isteyen öğrencilerin lisansüstü eğitim düşündükleri ve sonrasında akademide kalmak istedikleri için genel not ortalamalarının daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Genel not ortalaması ve hedefleri belirlemenin turizm işletmesinde çalışılmak istenen departmana göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Mutfak bölümünde çalışmak isteyen öğrencilerin genel not ortalamasının ön büro, kat hizmetleri, bar, seyahat acentesi ve diğer kısmını seçen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, mutfak bölümünde çalışmak isteyen öğrencilerin mutfağa duydukları ilginin fazla ve bu alanda yetenekli olmalarından dolayı genel not ortalamalarını yüksek tutmuş olabilirler. Rehber olarak çalışmak isteyen öğrencilerin genel not ortalamasının ön büro, kat hizmetleri, bar, seyahat acentesi ve diğer kısmını seçen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Rehberlik için gerekli olabilecek bilgileri öğrencilerin öğrenme heves ve isteğinden dolayı genel not ortalamaları yüksek olabilir. Mutfak bölümünde çalışmak isteyen öğrencilerin halkla ilişkiler bölümünde çalışmak isteyenlere göre hedef belirleme düzeyi daha yüksektir. Bu sonuca göre öğrencilerin mutfak bölümü için belirleyebileceği aşçılık ve şeflik gibi net hedefler bulunmaktadır. Bu yüzden mutfak bölümünde çalışmak isteyenlerin hedefleri belirleme düzeyi daha yüksek olabilmektedir.

Turizm öğrencilerinin %65,2'si bölümü isteyerek seçmiştir. Yapılan çalışmalarda turizm öğrencilerinin bölümü isteyerek seçtiği tespit etmiştir (Çavuş ve Kaya, 2015; Çeçe, 2018; Dinçer ve ark., 2013; Işık ve ark., 2018; Pelit ve ark., 2016; Tahtaloğlu, 2012). Ancak, %59,9'u imkanları olsa turizm dışında başka okulda okumak istediklerini belirtmiştir. Tahtaloğlu (2012) ve Işık ve ark. (2018) çalışmasında turizm öğrencilerinin özel sektörde çalışmak istediklerini ve imkân verilse başka okulda okumak istediklerini tespit etmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının hem bölümü isteyerek seçmesi hem de imkanları olsa başka bölümde okumak istemelerinin gerisinde öğrencilerin sektörle tanışmaları sonucu sektörde yaşadıkları sıkıntılar olabilir. Öğrenciler mezun olduktan sonra %30,7'si kendi iş yerinin açmak, %34,2'si turizm işletmelerinde çalışmak, %8,6'sı memur ve %7,4'ü üniversitede öğretim elemanı olmak istemektedir. Burada önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilecek durum, öğrencilerin yaklaşık üçte birinin (3/1) girişimci olmaya istekli olmalarıdır. Öğrenciler mezun olduktan sonra özel sektörde (%60,9), devlette (%19,5), üniversitede (%7,4) ve diğer sektörlerde (%5,1) çalışmak istemektedir. Bu bulgular öğrencilerin ancak beşte birinin devlette çalışmak istediğini göstermektedir. Öğrencilerin 5 ve 10 yıl sonra kendilerini görmek istedikleri yer ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar öğrencilerin uzun vadede de büyük çoğunlukla kendi mesleklerini yapmak istediklerini

göstermektedir. Buda bu alandaki mesleki eğitimin en azından amacına ulaşma potansiyeli taşıdığı şeklinde yorumlanabilir. Eğer sektör temsilcileri bu öğrenciler sektörde çalışırken bu isteklerini öldürmezlerse bu öğrencilerin büyük çoğunluğu sektör değiştirmeye gerek duymayacaklardır şeklinde değerlendirilebilir.

Uygulamaya Dönük Öneriler

Çalışmanın sonuçlarına istinaden uygulamaya dönük öneriler verilebilir. Öğrencilerin ilgi alanlarına göre bölüm seçmeleri onların akademik başarılarını arttırabilir. Üniversitelerin tercih dönemlerinde danışmanlık hizmetini daha etkili hale getirmeleri ve/veya öğrencilerin bu danışmanlık hizmetinden haberdar olmalarını sağlamaları öğrencilerin doğru bölümü seçmelerine yardımcı olabilir. Üçüncü ve/veya son sınıf öğrencileri için mentorluk programları hazırlanarak onların kariyer planını daha kolay hazırlamasına destek olunabilir. Erkek öğrencilerin başarılarını arttırmak amacı ile alanında başarılı, yani rol model olabilecek bireylerle tanışmasına olanak sağlanabilir. Öğrencilere kariyere yönelik eğitimler verilerek onların geleceğinin şekillendirmelerine olanak sağlanabilir. Sektör temsilcileri staj programlarında öğrencilerin isteğinin kırılmayacağı şekilde davranırsa öğrenciler sektörde kalmaya devam edebilir. Öğrencilerin sektördeki girişimcilerle tanışması, onların girişimcilik hikâyelerini dinlemesi ve yapabileceklerine inanmaları için sektör – öğrenci buluşmaları arttırılabilir.

Akademik Öneriler

Çalışma anket kullanılarak yapılmıştır. Öğrencilerin iyimserliklerini ve kariyer planlarını anlamak amacı ile görüşme tekniği kullanılabilir bu sayede öğrenciler görüşlerini daha açık şekilde ifade edebilir. Öğrencilerin bölümü seçme istekleri ile genel not ortalamaları ilişkisini ele alan çalışmalar yapılabilir. Kadın öğrencilerin genel not ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olmasının nedeni başka örneklem üzerinde incelenebilir. Kötümser öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirirken katı davranışları gelecekteki kariyer stratejilerinin nasıl olacağı ile ilgili bir çalışma yapılabilir. Çalışma Mersin Üniversitesi öğrencilerini kapsadığı için sonuçlar hakkında genel bir yargıya varılamayacaktır. Çalışma farklı örneklem gruplarıyla ve başka şehirlerde yapılırsa benzer veya daha farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Etik Beyan

"İyimserliğin Akademik Başarı ve Kariyer Planlamasına etkisi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynakça

- Akhun, İ. (2019). Akademik Başarının Kestirilmesi (Çoklu Regresyon Yaklaşımının Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma). *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 9(1), 325-334. <https://doi.org/10.17497/jfes.504860>
- Akram, B., ve Suneel, I. (2023). The Relationship between Optimism and Academic Achievement among University Students in Pakistan. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 43(2), 283-294. <https://doi.org/10.36899/pjss.v43i2.7540>
- Aymankuy, Y., ve Aymankuy, Ş. (2013). Turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin turizm sektöründeki istihdamla ilgili görüşleri ve sektördeki kariyer beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği). *Akademik Bakış Dergisi*, 35(4), 1-21.
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, O. N., (2012). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlemesine Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-25.
- Carver, C. S. ve Scheier, M. F. (2002). Optimism. Snyder, C. R., Lopez, S.J. (Ed.), *Handbook of Positive Psychology*. (s.231) içinde. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0017>
- Chalofsky, N., E., Rocco, T., S. ve Morris, M. L. (2014). *Handbook of human resource development*. Wiley.
- Coşkun, R., Altunışık, R., ve Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. (10. Baskı). Sakarya Yayıncılık.
- Çavuş, Ş., Kaya, A., (2015). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Planları ve Turizm Sektörüne Yönelik Tutumu. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 101-117.
- Çeçe, T. (2018). *Turizm eğitimi almakta olan lisans öğrencilerinin sektörel algı ve tutumları ile kariyer planları arasındaki ilişki: Kastamonu Üniversitesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi.

- Çelik, M., (2020). Dördü Bir Arada: Kariyer Uyumunun Yordayıcıları Olarak İyimserlik, Umut, Bölüm Uygunluğu ve İstihdam Edilebilirlik. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 293-305.
- Çetin, A., Ceylan, S. ve Özdiçiner, N. S. (2019). Turizm eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin sektöre yönelik meslek algıları: Pamukkale Üniversitesi Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1970-1995. <https://doi.org/10.26466/opus.554480>
- Dember, W. N., Martin, S. H., Hummer, M. K., Howe, S. R., ve Melton, R. S. (1989). The measurement of optimism and pessimism. *Current psychology*, 8, 102.
- Dessler, G., (2019). İnsan kaynakları yönetimi. (15. Baskı) Palme Yayınevi.
- Dinçer, F. İ., Akova, O. ve Kaya, F. (2013). Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Üniversitesi ve Gümüşhane Üniversitesi Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 42-56.
- Duman, T., Tepeci, M. ve Unur, K. (2006). Mersin'de yükseköğretim ve orta öğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektörün çalışma koşullarını algılamaları ve sektörde çalışma isteklerinin karşılaştırmalı analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 51-69.
- Eğrican, N. (2011, 18 Ağustos). Eğitimde kızların erkeklerden daha başarılı olma nedenleri. Tesisat. 14.08.2024 tarihinde https://www.thesisat.com.tr/yayin/181/egitimde-kizlarin-erkeklerden-daha-basarili-olma-nedenleri_3173.html adresinden alınmıştır.
- El-Anzi, F. O. (2005). Academic achievement and its relationship with anxiety, self-esteem, optimism, and pessimism in Kuwaiti students. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 33(1), 95-104. <https://doi.org/10.2224/sbp.2005.33.1.95>
- Erdoğan, H. T. (2009). *Bireysel Kariyer Planlama ile Kişisel Başarı Arasındaki İlişkiye Yönelik Dumlupınar Üniversitesinde Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi.
- Erdoğan, M. Y. (2020). İyimserlik (Yaşam Yönelimi) ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Akademik Başarının Aracılık Rolü. *Eğitim ve Bilim*, 46(205), 395-407. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.8998>
- Gillham, J. E., Shatté, A. J., Reivich, K. J., ve Seligman, M. E. P. (2001). Optimism, pessimism, and explanatory style. In E. C. Chang (Ed.), *Optimism & pessimism: Implications for theory, research, and practice* (s.53–75) içinde. American Psychological Association. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/10385-003>
- Gül, H., Maksüdünov, A., Yamaltdinova, A. ve Abdildayev, M. (2019). Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Kariyer Uyumluluğu ve İyimserliği ile İlişkisi: Kırgızistan Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 36, 34-46.
- Güler, B. ve Emeç, H. (2006). Yaşam Memnuniyeti ve Akademik Başarıda İyimserlik Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 129-149.
- Güllü, M., Kendir, H. ve İnce, C. (2016). Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin İş Değeri Algıları ve Mesleğe Devam Niyetleri: Stajyer Öğrencilere Yönelik Bir Araştırma Turan: *Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 8(32), 567.
- Güzel, T., Akdağ, G., Güler, O. ve Şener, S. (2014). *Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizmde Kariyer Algılamaları: Çanakkale, Mersin ve Kıbrıs'ta Bir Araştırma*. 3.Doğu Akdeniz Sempozyumu, Mersin, Türkiye
- Hayat, A. A., Emad, N., Sharafi, N. ve Keshavarzi, M. H. (2022). A Comparative Study of Students' Academic Optimism and Hope, and Their Relationships with Academic Achievement. *Shiraz E-Medical Journal*, 23(11). <https://doi.org/10.5812/semj.1-10>
- Işık, N., Pektaş, Ç. ve Atılğan, E. (2018). Turizm Ön Lisans Eğitiminde Kariyer Planlaması: Gaziantep Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 10-20.
- İlter İ., (2021). Lisans öğrencilerinin akademik başarıları ve kariyer kararı öz-yeterliklerinin lisansüstü eğitim niyetlerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 11(1), 1-13.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler. Nobel Yayınevi.
- Karlıdağ, H. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Yön Veren Faktörlerin Kariyer Kararlılığına Etkisi: İstanbul'daki Bir Vakıf Üniversitesinde Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Kozak, M. A. ve Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye'de meslek yüksekokulu turizm-otelcilik programı öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik tutumlarının demografik değişkenlere göre değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 9-16.
- Kozak, M. ve Dalkıranoglu, T. (2013). Mezun öğrencilerin kariyer algılamaları: Anadolu Üniversitesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 41 – 52.

- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı Kuramlar ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Olçay, A. ve Doğan, G., (2020). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İyimserlik ve Kötümserlik Kişilik Özelliklerinin Yıllar İtibarıyla Kıyaslanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(2), 552-571. <https://doi.org/10.21547/jss.702544>
- Özdamar, K. (2011). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi içinde. Kaan Kitapevi.
- Özdirek, A., (1999). *İşletmelerde Kariyer Planlaması Çalışmaları Garanti Bankasında Konuya İlişkin Uygulama Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Özgen, H., (2018). Kariyer Planlaması. H. Özgen ve A. Yalçın, (Ed.), İnsan Kaynakları Yönetimi Stratejik Bir Yaklaşım (s.188-199) içinde. Akademisyen Kitapevi.
- Pehlivan, R. (2008). *Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta olan Öğrencilerin Sektör ile İlgili Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Seçimine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Pelit, E., Demirdağ, Ş. A., Gökçe, Y., ve Kılıç, İ. (2016, 27-30 Ekim). Turizm öğrencilerinin sektöre yönelik tutumlarının kariyer yapma isteklerine etkisi: Staj yapan öğrenciler örneği. 3. *International Congress of Social Sciences, China to Adriatic* içinde (ss. 265-284). Antalya, Türkiye.
- Peter, J. P. (1981). Construct Validity: A Review of Basic Issues and Marketing Practices. *Journal of Marketing Research*, 18(2), 133. doi:10.1177/002224378101800201
- Peterson, C. (2000). The future of optimism. *American psychologist*, 55(1), 44.
- Peterson, C. ve Seligman, M. E. P. (1984). Causal explanations as a risk factor for depression: Theory and evidence. *Psychological Review*, 91(3), 347–374. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.91.3.347>
- Ramli, A., Antoni, R., Arifin, A., Zulkifli, Z., ve Sudadi, S. (2023). The Analysis of Relationship Between Level of Optimism, Learning Achievement and Character of Students. *Journal on Education*, 6(1), 2720-2726. <https://doi.org/10.26281/joe.v6i1.6345>
- Reeves, R. V. (2022, 9 Kasım). Erkek Çocuklar Eğitimde Neden Geri Kalıyor? <https://www.ilkeanaliz.net/2022/11/09/erkek-cocuklar-egitimde-neden-geri-kaliyor/> adresinden 14.08.2024 tarihinde alınmıştır.
- Rezaei, A., Karimi, H., Rigifarid, A., ve Ataei, P. (2023). Factors influencing academic optimism and its impact on academic achievement of students of agriculture vocational schools in Iran. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 30(4), 477–498. <https://doi.org/10.1080/1389224X.2023.2247634>
- Sarıcı, H. S., (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Planlama Faaliyetlerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Vakıf Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye'de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2016034850>
- Scheier, M. F. ve Carver, C. S. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health psychology*, 4(3), 219-220. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.4.3.219>
- Scheier, M. F. ve Carver, C. S. (1992). Effects of optimism on psychological and physical well-being: Theoretical overview and empirical update. *Cognitive therapy and research*, 16(2), 202. <https://doi.org/10.1007/BF01173489>
- Seçilmiş, C., Kılıçlar, A. ve Sarı, Y., (2012). Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Memnuniyet Algılarıyla Akademik Başarı İlişkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(195), 118-130.
- Türk Dil Kurumu. (2024). Kariyer, eğitim, başarı ve öğretmen. *Güncel Türkçe Sözlük* içinde. 05.04.2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/adresinden> alınmıştır.
- Uçkun, G., Latif, H., Uçkun, S. ve Pelit, E. (2015). Otel organizasyonundaki işlerin yaratıcı ve tutucu kişilik boyutunda değerlendirilmesine ilişkin bir uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10).
- Unur, K. ve Köşker, H. (2015). Türkiye'de turizm eğitimi ve turizm eğitimi alan öğrencilerin turizme bakış açlarına yönelik araştırmaların incelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 44-71.
- Wang, D., Cheung, C. ve Zhai, X. (2024). Effects of career adaptability and career optimism on career intention of tourism and hospitality students. *Tourism Review*, 79(1), 24-37. <https://doi.org/10.1108/TR-05-2022-0133>
- Yılmaz, M., Aldemir, A. ve Çelik, S. B. (2023). İyimserlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması "Revizyon". *Current Perspectives in Social Sciences*, 27(3), 196-202. <https://doi.org/10.29228/CPS.2023.03.02>